

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer

adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

H. SMIT — BARENDRECHT

Verborgen voorzienigheid

„En het geschiedde
toen zij
daar (te Bethlehem)
waren...”

(Luk. 2 : 6 e.v.).

„Naar 't oud profetisch woord...”

Wanneer koning Herodes door de wijzen verontrust bij de schriftgeleerden informatie zoekt over de geboorteplaats van de Christus, dan krijgt hij een duidelijk antwoord: „Te Bethlehem in Juda, want aldus staat geschreven door de profeet: En gij, Bethlehem, land van Juda, zijt geenszins de minste onder de leiders van Juda, want uit u zal een leidsman voortkomen, die mijn volk Israël weiden zal” (Matth. 2 : 5-6).

De geboorteplaats Bethlehem — vervulling van de oude profetie. De Here laat al zijn woorden in vervulling gaan. Geen valt er op de aarde. Ook dit woord is vervuld. De Here is immers trouw? Hij vergeet niet wat Hij gesproken heeft. En de Here regeert immers? Wat zou de vervulling van zijn woorden kunnen verhinderen?

Inderdaad, de Christus zou geboren worden te Bethlehem naar 't oud profetisch woord. En dat is dus gebeurd!

Maar de feiten...

Ik heb dat hierboven zo simpelweg achter elkaar gezet: Bethlehem — vervulling van het oude woord — God de Heer regeert — dus gebeurde het zo. We mogen dat zo stellen. Als we maar oog hebben voor het wonderlijke in het gebeuren. Als we maar oog hebben voor het verborgene in Gods voorzienigheid! God de Heer regeert! Maar telkens weer moet de verrassing boven komen die die

rustige uitspraak omzet in een bewogen blijde verraste belijdenis: God de Heer regeert... tòch! Hij is het tòch! De feiten leken zo anders. Ze schenen het tegendeel te tonen. Maar tòch... de Here was er en Hij is er! De feiten: Jozef en Maria naar Bethlehem! Had Jozef soms gedacht aan Micha en had hij in die gedachte de reis ondernomen? We weten wel beter. Het was nog al een tijd om aan de oude profeten te denken! Dat denken zou alles alleen maar bitterder maken! Neem nu psalm 87 met zijn grootse profetie: De Here zal de volken tellen als bij Sion, bij Israël, ingelijfd! Ach, vergeet het! Jozef beleeft het uur dat Israël wordt geteld als bij de grote volkerenmacht ingelijfd... bij de grote volkerenmacht die in Rome zijn concentratie vindt! Het is niet om er de Naam des Heren bij te noemen! Er is een andere naam die het wereldgeheel op een trotse wijze beheerst. En dat is de naam van Augustus! Waar is God? Waar is de Here? Augustus zo werkelijk en zo verschrikkelijk dichtbij. Maar de Here? „Ik voelde mij wel afgesneden, gebannen uit uw oog, — Gij waart zo ver, zo hoog!” (Ps. 31 : 18 ber.).

Wat een vreugde is het dan om Mattheüs 2 goed tot je te laten doordringen. En Micha 5! En om het dan weer te belijden, met een nieuwe verwondering: Hij was er tòch! Verborgen. Zó verborgen dat de mensen zijn Naam niet meer noemen, of misschien in wanhoop, in een wanhopig roepen tot een God die zo ver en zo hoog scheen. Hij was er tòch. En in een verborgen majesteit zorgde Hij ervoor — in al dat beweeg van namen en machten — dat zijn woord werd vervuld en dat geen van zijn beloften op aarde viel!

Het heil bereid in verborgenheid

Verborgen regering! Over de kribbe valt reeds de schaduw van het kruis! U kent deze uitdrukking wel. Er zit

waarheid in! Ook deze waarheid dat God de Here de stijl van zijn werk heeft vastgehouden en tot een hoogtepunt gebracht. Wanneer Paulus spreekt over Gods heilswerk in het kruis van Christus, dan zegt hij het heel diep: „Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en wat in geen mensenhart is opgeklimmen — wat God heeft bereid voor degenen die Hem liefhebben” (1 Kor. 2 : 9).

God die in het kruis van Christus bezig is. Als bereider van ons heil! God die er bij is, de aanwezig is, die actief is op zijn verheven wijze! Maar hoe was het met de feiten? Wat was de taal van die feiten? Onze Here Jezus Christus zegt in Gethsémané tot de overpriesters en de hoofdliden: „Maar dit is uw ure en de macht der duisternis” (Luk. 22 : 53). Maar dit is uw ure...! De Here ziet en gevoelt de verschrikking van dit uur. God de Vader opent een deur waardoor de machten van de duisternis naar binnen stormen om vrij spel te hebben over Jezus! En dan sluit God de Vader die deur achter Zich! Hij laat zijn aangezicht niet meer zien! Nu komt de absolute eenzaamheid. De inleiding op het grote woord uit de diepte: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?” „Gij zijt zo ver, zo hoog!”

De Here Jezus moest het vasthouden. Hij moest in het donker het geloof tot zijn vervulling en tot zijn hoogtepunt brengen (Hebr. 12 : 2). Als een geloof dat geen aanknopingspunten meer vond in het voorhandene (Hebr. 11 : 1). Hij moest het zeggen: „En tòch regeert God. Tòch! Als de God die zijn genadeplan uitvoert. Als de God die er echt is. Die er is en die werkt! In de verborgenheid die vreselijk is!

En wij mogen dat „En toch...” leren. Van onze grote Meester. En wij mogen het nazeggen. Achter onze Goede Herder aan!

De eis van het evangelie

Gods grote stijl van werken. Bij de kribbe. In het kruis. De God die er is, die er tòch is. In de grote verborgenheid. Als de God die eist dat zijn Zoon in het vlees Hem zó vasthoudt! In die verborgenheid zit de pijn, de grote pijn. En die pijn is er „om der zonde wil”.

En wij? Mogen wij hier met verwondering toezien om dan straks weer over te gaan tot de geheel andere orde van de dag die wij beleven?

Neen, dit evangelie is een kracht die dragen kan, maar die ook eist dat wij ons laten dragen. Het evangelie leert ons wat art. 13 N.G.B. zo diep formuleert over Gods verborgen voorzienigheid: „Want zijn macht en goedheid is zo groot en onbegrijpelijk, dat Hij zeer wel en rechtvaardig zijn werk beschikt en doet, ook wanneer de duivelen en goddelozen onrechtvaardig handelen”. Dat hebben wij van Christus geleerd, uit het evangelie dat Hij ons heeft gebracht, uit de uitkomst van zijn weg de diepte in. Van Hem hebben wij inzicht mogen ontvangen in de werkelijkheid van Gods verborgen voorzienigheid. We hebben het leren belijden — achter de Goede Herder aan. Achteraf! Maar dit „achteraf” moet nu ook telkens weer uitgangspunt worden. Uitgangspunt op de eigen geloofsweg! Ook daar het „En tòch...” dat we in Christus hebben gezien... van kribbe tot kruis! Het „En tòch...” dat we mogen volhouden en vasthouden — door Hem — ook als we het op onze weg en in onze dagen niet kunnen zien. Als er weer namen en machten worden genoemd in menigte. En als weer die ene Naam volkomen schijnt te ontbreken. Als we weer de neiging zouden hebben om te zeggen: „Gij zijt zo ver, zo hoog!”. Als de Here ons mensenheerlijkheid ontnemt opdat de enige weg de weg van het geloof zal zijn.

Wij zijn verwaardigd tot inzicht, ja tot dóórzicht in het werken van de Here... van kribbe tot kruis. Wij mogen het zien. Dat is een grote verwaardiging! Het is ook een adelom die verplicht.

God kan zijn volk in de engte brengen en Hij doet dat ook, opdat dit evangelie en dit evangelie alléén onze hoop zal zijn. Ook daarin komt iets naar voren van wat de bijbel Gods „nauwver” noemt, Gods jaloersheid. Alleen in Christus houden wij het vol. In de blijmoedigheid van de belijdenis die oud is en toch steeds weer uiting van een vernieuwde verrassing: God de Heer regeert.

Hij regeert tòch! Halleluja!

H. DE JONG AMSTERDAM

DIENSTWEIGERING (2)

Stelling 5. Het is geen bijbelse leer, dat er tot aan het einde van de wereld 'oorlogen en geruchten van oorlogen' zullen zijn.

Van 'oorlogen en geruchten van oorlogen' is sprake in Matth. 24:6 in Jezus' rede over de laatste dingen. Daaruit wordt nogal eens de berustende conclusie getrokken, dat elke vredes-inspanning al bij voorbaat tot mislukken gedoemd is. Maar zelfs al zou men uit Jezus' woorden terecht opmaken, dat er altijd oorlog zal zijn, dan nog is die berusting fout. We hebben dan met dezelfde fout te maken als van iemand die tegen zwangerschapsgymnastiek is, omdat de bijbel zegt: met smart zult gij kinderen baren, of van iemand die tegen de zakdoek is omdat er geschreven staat dat de mens in het zweet zijns aanschijns zijn brood zal eten. Wie zo de bijbel leest, maakt van de Goddelijke oordelen die er in voorkomen, geboden en opdrachten voor mensen.

Maar behalve dat, zegt Jezus ook niet dat oorlogen en oorlogogeruchten ten einde toe tot de blijvende orde van de dag zullen behoren. Hij zegt letterlijk: „Ook zult gij horen van oorlogen en geruchten van oorlogen. Ziet toe, weest niet verontrust; want dat moet geschieden, maar het einde is het nog niet”. En even verder (vs 8): „Doch dit alles is het begin der weeën.” En over wat dan daarna nog komt, lezen we bijvoorbeeld (vs 10): „en zij zullen elkander overleveren en elkander haten” en (vs 12) „Omdat de wetsverwachting toeneemt, zal de liefde van de meesten verkillen”. Jezus ziet, zo schijnt 't mij toe, een ontwikkeling vóór zich, waarbij de nationale oorlogen een keer tot het verleden zullen behoren. In plaats daarvan komt dan de koude oorlog van allen tegen allen. Het is duidelijk dat Jezus dat niet als een verbetering, maar als een verslechtering ziet. Althans in geestelijk opzicht.

Toch mag Jezus' woord ook zo niet tot berusting leiden, want de ontwikkeling die Hij voorziet, is niet noodzakelijk. Elke ontwikkeling passeert het station van de menselijke verantwoordelijkheid. Jezus bedrijft profetie, geen waarzeggerij.

Stelling 6. Veel pacifisme berust op verzuwaking of verdwijning van het nationale besef; men voelt zich als volk geen eenheid meer.

Er is een idealistisch pacifisme als bijvoorbeeld van de Quakers. Aan dat pacifisme zou ik willen vragen of het niet te gunstig oordeelt over de in zonde gevallen mens, wiens boosheid desnoods met gewapend geweld be-

teugeld moet worden. Zoals de profeet zegt: „houdt de gewelddenaar in toom” (Jes. 1:17).

Maar er is ook een pacifisme dat veel platter is en de mooie naam van pacifisme niet eens mag dragen. Dat ziet niet eens een nationaal of een continentaal belang dat verdedigd zou moeten worden. Het ziet de geestelijke goederen niet die op het spel staan tussen oost en west, bijvoorbeeld het goed van de vrijheid om de Here God te dienen naar Zijn Woord. Het ziet alleen nog maar individuele belangen van bijvoorbeeld de sociale uitkeringen die bedreigd worden door de hoge defensie-kosten. Voor deze belangen trouwens wil hij echt ook wel vechten. Daarvoor ziet hij ook tegen geweld niet op. De brood- en spelen-mentaliteit draagt wapens, laten we ons niet vergissen.

Nu vrees ik dat het idealistische pacifisme, dat op mij wat argeloos overkomt, onbedoeld dit platte consumptie-pacifisme in de kaart speelt. Geld uitgeven voor wapens die niet direct gebruikt worden ter bestrijding van een vijand die je niet kent en ver weg zit en dat ter verdediging van waarden waar je mee spot — dat is te veel gevraagd van de materialistisch ingestelde mens.

Maar ik moet hier meteen aan toevoegen, dat wie in het tuig van mijn opvatting gaat lopen, zich evenzeer veel vliegen van het lijf moet slaan. Wat zeg ik? Horzels en schorpioenen!

Stelling 7. Het gewetensbezwaar tegen de vervulling van de militaire dienstplicht dient erkend te worden, mits het niet politiek gevuld wordt.

Deze stelling is mijn bijdrage aan de discussie over de verruiming van de wet op de vrijstelling van militaire dienstplicht.

De gewetensbezwaarden op dit punt zie ik als de Rechabieten uit het Oude Testament. Deze Rechabieten waren mensen in Israël die zeiden: het kan best zijn, dat de Here God ons dit land beloofd heeft. Maar de gevaren die aan het bezit ervan verbonden zijn, zijn zo groot, dat wij er vrijwillig van afzien dit land te bezitten en te gebruiken. En dus leefden zij in tenten aan de rand als een soort zi-geuners. Zij waren zo een opgestoken

vinger in Israël tegen het misbruik van het land, dat inderdaad niet gering is geweest. Denk maar aan de Baälsdienst, waarvan de Rechabieten vonden dat die onvermijdelijk voortvloeide uit het bezit en gebruik van het cultuurland.

De Rechabieten waren dus een soort geheelonthouders in de Israëlitische samenleving. En zo zie ik de gewetensbezwaarden ook. Wapens in handen van zondige mensen leggen, is een griezelige zaak. Daar hebben die zondige mensen uiterste zelfbeheersing bij nodig. Die is en wordt niet altijd opgebracht bij het hanteren van de wapens — om het maar heel zacht te zeggen. Zo kan ik mij goed voorstellen dat sommigen de behoefte gevoelen een waarschuwend teken te stellen door dienst te weigeren en van iedere gewelddoefening af te zien. De bijbel erkende niet het principiële gelijk, wel het historische gelijk van de Rechabieten en zij stonden onder Gods bescherming. Zo ook de dienstweigerers, is mijn oordeel.

Het politieke gewetensbezwaar is een ander verhaal. Eigenlijk is dat iets innerlijk tegenstrijdigs. Het geweten is namelijk persoonlijk en dat is het politieke niet. Het politieke is ten allen tijde bediscussieerbaar. Het gewetensbezwaar is een gevoel, dat geëerbiedigd moet worden. Het politieke gewetensbezwaar zegt: ik weiger deze samenleving met geweld te verdedigen. Het accent wordt dan verlegd van de kritiek op het geweld naar de kritiek op deze samenleving. Daar kan een overheid niet voor uit de weg gaan. Ze zou dan ook moeten wijken voor de opvatting: ik weiger voor deze samenleving belasting te betalen.

Stelling 8. Wanneer de christelijke kerk categorisch 'nee' zegt tegen de verdediging van land of territoire, maakt ze zichzelf tot een subcultuur.

Iemand die deze stelling leest, zal misschien zeggen: so what?, dat was de eerste christen-gemeente toch ook, een subcultuur? Ik geloof dat niet. Ze bond de gehoorzaamheid aan de overheid aan een grens ('Gode meer gehoorzaam dan mensen') en was terwille van die grens bereid zich in de positie van een subcultuur te laten drijven, maar haar eigen opstelling was niet subcultureel. Er is ook geen enkele aanwijzing dat het N.T. op weigering van de militaire dienst zou aandringen. Er is dus geen plaats voor een romantische beroep op de eerste christengemeente, die gelovig voor een subcultureel bestaan koos. Er waren dienstweigerers onder de eerste christenen, zoals ze er nu nog zijn. Maar de voorstelling dat de christelijke kerk vóór Constantijn militaire dienst weigerde en na Constantijn niet meer, is onjuist.

De bedoeling van deze stelling is ook om, op consequenties te wijzen. Die consequenties treden vandaag niet zo duidelijk aan het licht. Het is mogelijk onder ons in alle openbaarheid een politiek gewetensbezwaar tegen de militaire dienstplicht te ontwikkelen en te propagieren en toch alle

Kerstdagen

—1—

Wilt U me zegenen, Heer, en tot een zegen stellen, dan kan ik ook dit keer over uw heil vertellen

—2—

Het zijn maar een paar dingen die het met kerst doen die me stil laten zingen — wat rood en wat groen.

Het zijn maar een paar zaken niet groot en niet ver die me blij komen maken — een kaars en een ster.

—3—

Soms trekt mijn vlam omhoog tot vals en walmend licht, maar kortgeknijpt brand ik weer stil voor Gods gezicht.

—4—

Het kerslicht is vergeten eer ik het heb gezien; ik heb het wel geweten, ik volg U en ik dien.

—5—

De mensenherder komt te laat, hij heeft geen tijd, hij vindt alleen een schaap dat blaft geen Kind dat scheit ...

Toch bidt en knielt hij op de grond in duisternis en ondervindt dat altijd rond hem vrede is ...

KOOS VEEFKIND

voordelen van deze mede op militaire weerbaarheid gebaseerde samenleving ongestoord te genieten. Dat is tamelijk uniek. Er zijn staten waarin je om dit standpunt de bak in draait, zelfs om een niet-politiek gewetensbezwaar.

Stelling 9. Niettemin kan het doel van de landsverdediging zo onheilig zijn of door de middelen zo ontheiligd worden, dat wij om Gods wil dienst moeten weigeren.

Ik noem twee gevallen. Het kan zijn dat een volk ideologisch behekst wordt, zoals we dat gezien hebben in het Duitsland onder Hitler. De overheid van zo'n volk is dan meer vanuit Openbaring 13 dan vanuit Romeinen 13 herkenbaar. Het ideologische doortrekt dan al de geledingen van zo'n samenleving, „zodat niemand kan kopen of verkopen dan wie het merkteken, de naam van het beest, of het getal van zijn naam heeft.” (Op. 13:17) In zo'n gemenebest (of

De norm van ons kerkelijk leven

In de kerk van onze Heer Jezus Christus moet als norm het geloóf overwegen, d.w.z. dat vóór alles gevraagd moet worden: wat is de wil van de HERE?

Niet de vraag: hoe bewaren we het best ons ledental? — hoe blijven we op onze plaats in het kerkverband? — hoe ontplooiën we de meeste activiteit? — hoe vinden we het 't behagelijks? — hoe komt het ons financieel het voordeligst uit? — hoe wordt de schoonheid gediend? — hoe staat het in ons kerkelijk reglement? — hoe houden we onderling vrede? Op zichzelf zeker geen onverschillige zaken. Maar vóór alles dient de vraag gesteld: wat zegt Gods Woord? Hoe wil de HERE dat we doen zullen? Hoe staat het in onze op de Schrift gegronde belijdenis?

Daarnaar hebben we ook het peil van ons gemeentelijk leven te beoordelen: of het met de kerk wel goed gaat. Een bloeiende gemeente is niet een kerk met een sluitende begroting, of een kerk met veel leden,

of een kerk met een schone liturgie, of een kerk waarin alles rustig en vredig verloopt, maar een kerk die het geloof bewaart en zich in alles aanstelt naar het zuivere Woord Gods, verwerpende alle dingen die daartegen zijn, houdende Jezus Christus voor het enige Hoofd.

De Here prijst de gemeente van Filadelfia, omdat ze Christus' woord bewaard en zijn Naam niet verloochend had. Hij zegt: Omdat gij het bevel bewaard hebt om Mij te blijven verwachten, zal Ik u ook bewaren in de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken hen, die op de aarde wonen (Openb. 3 : 8, 9).

Niet het zielelief, de activiteit, de behagelijkheid, de intellectuele begaafdheid of de maatschappelijke welstand van haar leden, het spreken van „de tale Kanaäns”, het liturgisch besef, de schoonheid van het kerkgebouw, het financieel rendement, een zuiver kerkrecht, — maar de band aan het Woord, het metterdaad beleven van de op Gods Woord gegronde belijdenis, in het kort het ware Christgeloof bepaalt het welvaartspeil van de gemeente.

Want in de enigheid van dat geloof is de HERE bezig Zijn Kerk te vergaderen. Waar dat geloof levend is, daar bloeit Gods Kerk. Daar woont het woord van Christus in haar midden rijk, alles doordringend, zuiverend, kleurend en stimulerend.

B. Telder, Bilthoven

gemeneslecht) dient het wapengeweld dan niet meer het recht, maar de ideologie en ook gewoon de wraaklust.

Niet elke niet-christelijke overheid echter ziet er zo uit. We moeten onderscheiden tussen a-christelijk en anti-christelijk. In een a-christelijke staat kan een christen à la Daniël opklimmen tot op twee na hoogste rang. In een anti-christelijke staat is dat onmogelijk.

Maar ik stelde ook, dat het doel van de landsverdediging zo door de middelen ontheiligd kan worden, dat wij om Gods wil dienst moeten weigeren. Bedoel ik daarmee de atoomwapening? Nee, toch niet speciaal. Er is voor mij geen reden, dit wapentuig zo zeer te isoleren van het conventionele, alsof het om iets principieel anders zou gaan. Nee, ik bedoel die wapens, bij welke uitvinding en vervaardiging men bewust en opzettelijk het principe van de doelgerichtheid laat vallen. Wapens die in zichzelf haaks staan op de zelfbeheersing en er toe uitnodigen zich in ongeremde haat tegen alles te laten gaan. Gewelddmiddelen hebben ten doel de tegenstander uit te schakelen. Dat doel moet herkenbaar wezen. Als die grens overschreden wordt, mag een christen niet langer meedoen. Let wel, dan gaat het niet om dienstweigering als waarschuwend teken, maar om dienstweigering als gebod Gods, dat algemene geldigheid heeft. Dat over deze grenspassing onder chris-

tenen voortdurend gesproken wordt, is een goede zaak. Dat er verschillend over geoordeeld wordt, is voorlopig onvermijdelijk.

Stelling 10. Het streven om het atoom-wapen meer doelgericht te maken, verdient — met vrees en beven — onze sympathie.

Prof. dr. Johan Blok, biofysicus aan de V.U. schrijft in Ad Velvas van 25

INGE LIEVAART

Het grote nieuws

Wie kwamen naar het Christuskind?
De herders uit het veld,
omdat een witte engel ze
van Jezus had verteld.
Ze liepen wat ze konden
toldat ze 't kinäje vonden.

Uit: Anno Domini

nov. 1977 in een artikel, getiteld: „Neutronenbom verhoogt kans op kernoorlog”: „De huidige kernwapens zullen stellig voor een deel door neutronenbommen worden vervangen en daarmee kun je alleen blij zijn als je eerst kritiekloos de huidige kernwapens hebt aanvaard.” In dat kritiekloos aanvaarden van de huidige kernwapens herken ik mezelf niet. Maar het stemt mij tot enige voldoening dat een tegenstander van de neutronenbom toch een betrekkelijk goed gelegen ziet in dit afschuwelijke wapen. Dat betrekkelijke goed is de grotere doelgerichtheid, door de overwegende concentratie op de straling. Doelgerichtheid van het oorlogsgevele bepleit ook Mozes. „Wanneer gij lange tijd een stad beleget, daartegen strijdende om haar in te nemen, dan moogt gij het geboomte daaromheen niet vernietigen door de bijl erin te slaan, maar gij moogt daarvan wel eten doch het niet vellen; want zijn de bomen in het veld mensen, dat zij door u bij het beleg betrokken zouden worden?” (Deutr. 20 : 19).

De populaire voorlichting omtrent de neutronenbom, volgens welke men nu een bom heeft uitgevonden die alleen maar de mensen doodt en de gebouwen laat staan en die daarom een typisch kapitalistisch wapen is, vind ik tendentueus.

Wat tenslotte dat 'met vrees en beven' betreft, waarover ik 't in deze stelling heb, ik probeer dat mezelf voor te houden, opdat ik beseffen zal dat ik niet bij benadering weet over welk geweld ik nu spreek. Dat ik het niettemin toch doe, daartoe heb ik vrijmoedigheid onder de overweging, dat wanneer ik over pijl en boog spreek, ik eigenlijk ook niet weet waar ik het over heb. Elk wapen is verschrikkelijk. En het kan alleen in uiterste zelfbeheersing gehanteerd worden, een zelfbeheersing die ook wat het atoom-wapen betreft zo ver moet gaan, dat men niet automatisch terugslaat als de ander begint. 'Hebben' en 'gebruiken' is inderdaad twee, ook in het uur van de crisis.

Wie bogen voor het Christuskind?
Drie koningen van ver.
Ze kregen van het grote nieuws
een boodschap door een ster.
Ze reden wat ze konden
toldat ze Jezus vonden.

Wie kwamen na die koningen?
Veel mensen, groot en klein.
Ze zeiden tegen iedereen:
bij Jezus moet je zijn
Ze deden wat ze konden
tot anderen Hem vonden.

Nog altijd gaat dat grote nieuws
van mond tot mond tot mond.
Ook wij staan in die lange rij
de hele wereld rond.
Wij zingen van het wonder
dat Jezus wordt gevonden.

J. H. VEEFKIND — KROMMENIE

DE ENGELLEN (2)

Nu hebben de genoemde bijbelplaatsen iets gemeenschappelijks. Alle staan namelijk in een zelfde soort verband. Alle maken deel uit van een stuk vermaning: het gaat over iets dat we niet moeten doen.

De Farizeeën en de schriftgeleerden moeten niet morren (2), de discipelen moeten niet verachten (1) en niet ongehoorzaam zijn aan Mozes en de profeten (3). De Corinthiërs moeten zich niet de een tegen de ander opblazen (4), hun vrouwen moeten niet met ongedekten hoofde bidden (5). Timotheüs moet niet bevooroordeeld handelen (6). De Hebreëen moeten niet afdrijven van Gods Woord (7), God zelf niet afwijzen (8), niet vergeten herbergzaam te zijn (9). Dwaalleraars en gemeentelieden moeten niet vermetel zijn (10). Over de engelen wordt dus telkens gesproken in een verbiedend verband. En wat wordt verboden? De hóógmood! Hoogmoed tegenover God en tegenover de medemensen. Terwijl de ootmoed telkens wordt geboden!

De kleinen mogen niet veracht worden, d.w.z. de mensen die eenvoudigweg doen wat Jezus van hen vraagt (1). Zondaars en tollenaars zijn het, die naar Jezus luisteren, een verloren schaaap, een verloren penning. Een zondaar, die zich bekeert (2). Een arme, zieke bedelaar (3). Wat hebben we niet, dat we niet ontvangen hebben? Paulus zelf neemt de laagste plaats in, is ten dode opgeschreven, dwaas, zwak, in oneer (4). De Corinthische vrouwen moeten een hoofdbedekking dragen als teken van dienstbaarheid, zij willen graag de minsten zijn en haar mannen dienen (5). De gemeente waar Timontheüs werkt, moet ontzag hebben (6). De Hebreëen moeten ernst maken met het verkondigde heil (7), hun past eerbied en ontzag (8), zij moeten hun minste broeders liefhebben (9) En bescheidenheid past de gelovigen tot wie Petrus zich richt (10).

In dat verband komen de engelen voor. In zo'n klimaat kunnen zij gedijen. Daar voelen zij zich in thuis. Want engelen zijn ootmoedige, gehoorzame knechten van God. Groot vergeleken met ons, klein tegenover de Here.

De engelen zien hoe blij God is, als één zondaar zich bekeert. God is blij, als ik mij verootmoedig. Daar is God zo blij over, dat de engelen het zien — en daar natuurlijk ook blij over worden!

De engelen letten op ons, wij zijn een theater voor hem. Waar mannen ty-

rannen en vrouwen katten worden, vinden zij de engelen tegen zich. Engelen zijn dienstknechten van huis uit. Dat engelen ons omringen en zweven om ons heen — zo groot en toch zo klein — moet ons ertoe bewegen zachtmoedig te zijn en nederig van hart. Aan het nederige hart nemen de engelen een voorbeeld, zoals wij een voorbeeld moeten nemen aan hen.

„Hun” engelen noemt de Here Jezus hen, de engelen van de kleinen. Voor de kleinen zorgen de engelen. Ootmoedige sterke knechten helpen ootmoedige zwakke zonen. De engelen zijn liturgen voor God. God stuurt hen als apostelen naar de vromen. En ze zijn diakenen voor hen die het heil zullen beërven. Ze helpen de ootmoedigen aan wat ze nodig hebben. Zoals zij de Here Jezus hielpen aan eten en drinken in de woestijn, aan troost en kracht in Gethsémané.

„De Allerhoogste hebt gij tot uw schutse geteld; geen onheil zal u treffen, en geen plaag zal uw tent naderen; want Hij zal aangaande u zijn engelen gebieden, dat zij u behoeden op al uw wegen; op de handen zullen zij u dragen, opdat gij uw voet niet aan een steen stoot” (Ps. 91: 9b-12). Als ik geloof, spelen de engelen een grote rol in mijn leven.

Als er één bijbelboek is, waarin over de engelen wordt gesproken in de tegenwoordige tijd, dan is het wel de Openbaring aan Johannes. In de Openbaring wemelt het van de engelen, dat wil zeggen: in onze tijd wemelt het van de engelen. De Here Jezus heeft zijn openbaring immers gegeven, om zijn dienstknechten te tonen hetgeen weldra moet geschieden.

Dat doet Hij veelszins in symbolische taal (zegels, bazuinen, schalen enz.). Maar God blijft God, de Here Jezus blijft de Here Jezus en de engelen blijven de engelen. Niets geeft ons het recht om de engelen in de Openbaring te vervluchtigen tot symbolen. Ook hier krijgen we antwoord op de vraag: wat doen zij voor ons vandaag? En het antwoord luidt: meer dan wij doorgaans denken!

1. Twee zeventallen engelen in hoofdstuk 8, 9 en 16. Het eerste zevental blaast bazuinen, d.w.z. geeft in de loop van de geschiedenis zeven waarschuwingen. Het tweede zevental giet schalen uit, d.w.z. voert aan het eind van de geschiedenis de laatste oordelen uit. Het is niet de bedoeling dat de engelen Gods oordelen alleen maar aankondigen en uitvoeren, maar vooral dat zij de mensen terugroepen tot de Here en zijn dienst. Dat blijkt na de zesde bazuin: „En wie van de mensen overgebleven waren, die niet gedood waren door deze plagen, bekeerden zich niet van de werken hunner handen” (9: 20). En dat blijkt na de vierde schaal: „En de mensen bekeerden zich niet om God de eer te geven” (16: 9) en net zo na de vijfde en de zesde schaal (16: 11, 15-16).

Vroeger zei men: dit of dat is een roepstem van God. Wij lachen daar

een beetje meewarig om, wij vinden dat ouderwets. Maar het is zeker niet ouderwets om te spreken over roepstemmen van Gods engelen. Wie de krant leest, hoort de engelen terugroepen tot God.

2. Twee drietallen engelen in hoofdstuk 14 en 17 tot 19. Waarschijnlijk hebben we weer te maken met voorlopige aankondigingen in de loop van de geschiedenis en definitieve uitvoeringen aan het eind van de geschiedenis.

De eerste engel uit hoofdstuk 14 vliegt in het midden des hemels en heeft een eeuwig evangelie, omdat te

verkondigen aan hen die op de aarde gezeten zijn en aan alle volk en stam en taal en natie; en hij zeide met luider stem: Vreest God en geeft Hem eer, want de ure van zijn oordeel is gekomen. Ook de eerste engel uit Johannes 17 toont het oordeel over Babylon, de stad van de mens. Dr S. Greijdanus schreef reeds: „We kunnen bij dit vliegen van de engel in het midden des hemels denken aan de radio, die in staat stelt om de Evangelieboodschap als over de ganse aarde te doen weerklinken” (*Korte Verklaring*, blz. 221). Een nieuwe betekenis van de afkorting „E.O.” — engelenomroep! In de loop van

de geschiedenis is het evangelie steeds weer over de wereld gegaan. In verhevigde mate zal dit geschieden in de laatste dagen. Wie naar de radio luistert, hoort Gods engelen het oordeel aankondigen en alsnog oproepen tot bekering.

De tweede en derde engel uit beide drietallen kondigen de val van Babel en het laatste oordeel aan.

3. Ook is er in de Openbaring sprake van vier engelen die macht hebben om de aarde en de zee schade toe te brengen (hoofdstuk 7 en 9). Op bevel van een andere engel moeten ze daarmee wachten tot de knech-

D. W. L. MILO — DALMALLY

KERSTKLOKKEN

Toen u de titel hierboven las, had u toch geen neiging deze bijdrage maar over te slaan? Eerlijk — ja toch? Nu, waarom bent u dan verder gegaan? Om voor uzelf een reden te vinden om het artikel ongelezen te laten? Nu, een fraaie reden is het niet — maar beter zo dan geen een. Goed, we gaan dus nog even verder met de kerstklokken. En denken eens na: wat hebben de kerstklokken ons te zeggen? Zijn ze de stem van de nostalgie — of de stem van de profetie?

Op het eerste gezicht is het antwoord al gegeven. Kerstklokken doen een beroep op onze nostalgie: op ons verlangen naar wat voorbij is. Alle versjes over kerstklokjes tingelingeling, alle plaatjes met scheef hangende klokjes, ze zijn alle even zoetelijk en met goudpoeder bestrooid en herinneren ons aan een verloren paradijs van een Christelijk verleden, de kerk in het midden van ons leven, de toren als een eeuwige vinger die naar boven wijst, een bronzen stem die de vergankelijkheid uitzingt.

„Om de levenden te roepen, om de doden te bewenen en om de bliksem af te weren”, zo luidde een vroeger gewilde spreuk, gegoten in menige klokrand. Jawel, de levenden werden naar de kerk geroepen:

*Uit de grijs bemoste toren
klinkt der klokken bel geluid,
komt, het noodt u allen uit.*

En de doden werden door klokkenklank begeleid op hun laatste tocht:

*Geen klokgebom uit holle dom
roep' t welleskom in 't grafgesteente.*

*Roert om 't raadsbeerlijk lijck geen droeve torenklok:
het burgerlijk geklach moet deze stoet geleien...*

En dan was daar het oude bijgeloof: dat de metalen klok als bliksemvanger voor de onderwonende gelovigen diende. Als bewijs van dit idee gold het zo nu en dan verbranden van een toren, tengevolge van blikseminslag.

Al deze dingen wijzen op een voorbij gegane tijd. En op een gemeenschap, die zich gaarne in dit klassieke denkpatroon thuis voelde. Of vandaag de klokken op zondagmorgen luiden of niet — verreweg de meesten komen er niet voor uit bed of uit huis. Er wordt protest aangetekend tegen deze geluidshinder. En of de klokken een dode meer of minder begeleiden — het gaat in deze haastige tijd wel langs ons heen. Wie staat nog stil, als hij een begrafenis tegenkomt? Wie neemt zijn hoed nog af? Oude heertjes! En wat het hemelvuur betreft: we maken perfecte bliksemafleiders, goede polissen en we weten nu wel zoveel van de weermachinerie af, dat we God er buiten kunnen laten.

En toch hangen deze cynische dingen ons allemaal de keel uit. Is het niet heerlijk, een enkele maal terug te denken aan die toch zo goede oude tijd: waarin we allemaal samen opgingen naar Gods huis; waarin we samen als dorpsgemeenschap onze doden gingen begraven? Waarin we ons veilig wisten met de kerk, Gods huis, in het midden van ons volk? Dieu parmi nous, God onder ons?

Dat terugdenken doen we bij voorkeur met het kerstfeest. Dan vergeten we ons cynisme. Dan vergeten we even de hemeltergende verscheurdheid van ons zich noemende christendom. Dan denken we aan de mogelijkheid: dat we nog eens vrede op aarde zouden beleven. Dan worden onze gevoelens ten aanzien van de mede-christen, nu ja ten aanzien van de mede-mens, wat milder. Het einde van het jaar nadert. Het einde van ons leven kwam een jaar dichtbij. Onze schulden moesten op tijd betaald worden. Onze ergerlijke zonden moesten worden opgebiecht, voor we uit de tijd zijn. We hebben nog zo veel goed te maken.

En ja, dan was er eens een Kerst-kindje. Dat schuldeloos en zonder conflicten in de wereld kwam: een voor allen, opdat allen een zouden zijn. De herinnering aan zijn geboorte doet bij ons alle goede gevoelens boven komen. Wat slepen we ons ook door dit moeitelijke leven, als alles zo heel anders had kunnen zijn. We herinneren ons hoe het vroeger was: toen we nog als kind konden geloven; toen we nog blij uitzagen naar het grote feest

ten van God aan hun voorhoofd verzegeld zijn. Bij de zesde bazuin is dat gebeurd en mogen zij hun gang gaan. Ook is er een engel, die reukwerk en de gebeden van alle heiligen geeft op het gouden altaar voor de troon. Uit de hand van de engel stijgt het reukwerk met de gebeden op voor Gods aangezicht. Dan werpt de engel vuur op de aarde, en er komen donderslagen en stemmen en bliksemstralen en aardbeving. Daarna maken de zeven engelen zich gereed om te bazuinen. Er bestaat verband tussen de gebeden der heiligen en de oordelen die over de aarde gaan. De engelen leggen dat verband. De gelovigen roepen om

de verlossing van zonde en dood. De Here werkt aan de nieuwe wereld, en daartoe zal de oude grondig moeten worden opgeruimd. Het opruimen van zonde en dood doet pijn. Dat is in ons persoonlijke leven zo. Dat is ook zo op de wereldschaal. De brand moet erin. Op ons gebed werpt de engel vuur op de aarde (hoofdstuk 8).

In hoofdstuk 10 is sprake van een sterke engel, die zweert dat het geheimenis van God zoals Hij de profeten heeft verkondigd, voleindigd wordt. In hoofdstuk 20 is sprake van een engel, die de satan duizend jaren bindt, zodat hij de volken niet kan

mobiliseren tegen de geliefde stad. En ook in het eindoordeel zelf spelen de engelen een belangrijke rol, doch dan zijn we al niet meer met de tegenwoordige maar met de toekomstige tijd bezig.

Heel bewust zien we ervan af om de Openbaring verder in te kleuren — hetzij naar de ene kant (H. Lindsey, *De planeet die aarde heette* . . ., Laren 1972), hetzij precies contra naar de andere zijde (Tj. Boersma, *De bijbel is geen puzzelboek*, Enschede 1977). Dat is namelijk een onderwerp apart.

Waar het ons nu om ging, is te laten

zien dat volgens de Openbaring de engelen een geweldige rol spelen in onze eigen tijd. Onze tijd is vol van engelen. Velen in de twintigste eeuw kuieren genoeglijk verder op het horizontalistische welvaartspad, of zijn slechts hevig verontrust over de enorme politieke, sociale en economische problemen die onze samenleving teisteren.

De Here Jezus opent zijn dienstknechten de ogen voor de werkelijkheid waarvan Gods Woord getuigt: „Vrees niet, want zij die bij ons zijn, zijn talrijker dan zij, die bij hen zijn” (2 Kon. 6 : 16).

van sneeuw en vrede en klokgelui en een verlichte avonddienst in het dorpskerkje. En we voelen, hoe we het elk jaar meer verprutsen, hoe we elk jaar verder af komen te staan van die kinderlijke blijdschap, dieervoering om luidende kerstklokken, dat glanzende prille geloof, die verlorenheid in het Kerst-kindeke.

—o—

Nu, dat alles is wel reëel. En somber en weinig troostvol. De nostalgie, het heimwee naar het verleden, brengt dat verleden niet terug. Gedane zaken nemen geen keer. Het enige wat van onze milde gevoelens overblijft is: dat we het er vandaag slechter afbrachten dan vorig jaar.

En toch willen we de kerstklokken blijven horen. We kunnen ze niet missen. We moeten er niet aan denken, dat hier de torens ooit zouden zwijgen; door een daad van goddelozen of door een nalatigheid van Christus-belijders. De klokken hebben een wezenlijke functie in ons leven, die ergens in Gods Woord haar grond vindt: de functie van de grote stem, de gezaghebbende stem, tot ieder die oren heeft om te horen.

In het oude testament vond u de bazuin, sjofaar genaamd, die alleen met ramshoorn kan worden vertaald. Die bazuin is nergens ingesteld — maar u treft hem al na de uittocht uit Egypte, dus in de religieuze oudheid. Later gaf de HEERE enkele aanwijzingen voor het maken en gebruiken van koperen trompetten — maar de bazuin was in die dagen al een veel gebruikte luidspreeker.

De aard van het gebruik van de ramshoorn is uit de Schrift af te leiden. De bazuin werd gebruikt om het volk Gods op te roepen tot de eredienst; ook om het volk op iets van algemeen belang attent te maken. Het jubeljaar werd ermee ingeluid. Het loofhuttenfeest, feest des geklanks genaamd, werd ermee aangekondigd. De voorbereiding tot de sabbath, de aanval tot de strijd; ook om mee te delen dat er een nieuwe koning gekroond was, dat de ark uit Filistea terug kwam; ook het alarm-signaal bij Nehemia's hachelijke tempelbouw werd ermee gegeven. Weliswaar had de ramshoorn in de eredienst zelf niets te zeggen — maar rondom de eredienst en bij alle nationale gebeurtenissen des te meer.

U denkt al aan de kerkklokken? Ja — en terecht. De

bazuin was geen muziekinstrument — maar een verlengstuk van de roepende stem van „iemand die wat te zeggen had”. Zo iemand was een priester of een zoon van Levi; een door God aangestelde ambtsdrager. De bazuin kon dan ook niet voor de grap worden geblazen, geen onzeker geluid voortbrengen — maar het was de spanning van Gods gezag, het was de nationale vreugde of nood, die er uit spraken.

Zo wordt de bazuin symbolisch ook in de Openbaring over de laatste dingen genoemd. Helaas wordt daar tegenwoordig de sjofaar ook met trompet vertaald: door theologen, die tussen moderne muziekinstrumenten verdwaald raakten. Maar voor de trompet, met zijn geheel eigen priesterlijk gebruik, kende men het woord chatzotsera; zie Numeri 10. Wanneer straks „de bazuin zal slaan” mogen we denken aan een algemeen bekend en gezaghebbend geluid, van Iemand, die het voor het zeggen heeft. Bijvoorbeeld aan kerkklokken.

Die klokken, de kerstklokken, hebben tot vandaag dus wel degelijk een functie behouden. Ze zeggen ons: dat onze God en Vader en Zijn lieve Zoon, alles nieuw maken. Stil maar, wacht maar. Ze zeggen ons: dat we om onzes levens wil ons oude geloof moeten vasthouden, dat God zelf deze wereld met Zich verzoent. Ze zeggen ons: dat we van onszelf onbekwaam zijn, ons leven te vernieuwen. Maar ze zeggen ons: dat Jezus Christus eenmaal terugkomt om zijn werk te voltooien. Ze zeggen ons, dat ons gedurig lofoffer geen week moet worden overgeslagen, dat ons gebed niet mag verflauwen. Dat we de zon niet over onze toorn mogen laten ondergaan. Dat we haastig onze schuldenaren zullen vergeven, willen we zelf vergeving vinden. Dat we onze dagen moeten tellen, en zeker onze jaren, opdat we een wijs hart bekomen. En dat we uit mogen zien naar de grote dag, waarop onze Heiland weerkomt.

De Schrift zegt, dat de bazuin zal klinken. Vandaag spreekt de bazuin zelfs theologen niet meer aan; die hoort in de synagoge thuis. Maar de kerkklok, die onder ons precies dezelfde functie heeft, spreekt zelfs een kind aan.

Dat kind (in u) luistert naar de kerstklokken En denkt aan vrede op aarde. En gelooft aan de eeuwige vrede tussen God en de mensen van zijn welbehagen. Dat kind is daarin zalig. Zalig zijn de vrede-stichters.

Kerstfeest

*er is feest
Hij is jarig
in de hemel en hier
zal het lied weer klinken
we eten kalkoen
bij het licht van de kaarsen
en drinken*

*wij feesten op onze manier
want we weten nog niet
hoe de engelen dat
in de hemel doen*

*er is vreugde en vrede
in mensen
strijd en verdriet
zorg in de hemel
om ons en het feest
van de Heer die
jarig is geweest*

*de tel van de jaren
zijn we kwijt geraakt
want Hij had al
lang voor de kribbe
een begin gemaakt
Hij leve lang!*

*maar op het feest
is er geen stoel
die bij hem past
toch heeft Hij plaats genomen
als toen in Bethlehem
geen bakermat
toch is Hij gekomen
en niet alleen fatsoen
tot last geweest
maar ook geluk ten troost*

Heer

*schenk nu onze glazen
als harten hol
weer boordevol
met vreugde
om u
en toast met ons*

*wil aan uw gasten geven
de tegenkanten van festijn
en heel hun zijn
met u te overleven*

Corrie Vollenhoven-Op 't Land

Uit: Stokbrood uit eigen vuur

Een „dialoog” tussen christenen en marxisten

(2)

In mijn vorige artikel heb ik een en ander gezegd over het typische karakter van een echte dialoog en over de onmogelijkheid een authentieke dialoog te beginnen met pseudo-religies en ideologieën, welke ook.

Het is helaas zo, dat de kerk zich niet altijd bewust is geweest van deze onmogelijkheid. En daardoor is er ontzaglijk veel schade aan de zaak des Heeren berokkend.

Wie ook maar iets van de geschiedenis der kerk afweet is ook op de hoogte van de vele „vermittlungstheologieën” („bemiddelungstheologieën”) die toen zijn ontworpen. Steeds weer probeerden de theologen het in hun theologiseren „op een accoordje te gooien” met een dominerende, gangbare ideologie of filosofie. Wat zijn er een „rationalistische” „hegeliaanse” en „kantiaanse” theologieën geconstrueerd! De vorige eeuw is er al vol van!

☆☆☆

Het is een blijvende verdienste van Karl Barth en de zijnen dat zij de onmogelijkheid van een heusche dialoog — dus: van een of andere overeenstemming of contactmogelijkheid tussen nationaal-socialisme en christendom — hebben ingezien en alles hebben gedaan om de kerk voor dat dodelijke gevaar te beschermen.

Er waren destijds in Duitsland en ook in Nederland theologen die wel „iets” zagen in het nationaal-socialisme. Die wel „aanknopingspunten” en dus ook „dialoogmogelijkheden” zagen tussen het christelijk geloof en momenten en die nationalistische ideologie.

Moest men in het grote historische gebeuren in Duitsland dat zich onder leiding van Hitler voltrok en dat zich zo fel keerde tegen de demon van het communisme niet een „beschikking”, een „daad” van God zien, een „Gottesfügung”?

Ik herinner me nog goed dat een duitse student die in Kampen studeerde een „ingezonden” in „De Standaard”, het dagblad van Kuiper, plaatste om een goed woord over de Hitler-beweging te zeggen — het geschiedde voor Hitler aan de macht kwam! En ook dat blad zelf had nota bene een goed woord voor Hitlers „Mein Kampf” over. Een integer theoloog als dr Boissevan en een aantal rooms-katholieken — van ouds vaak synthese-denkers — pleitten voor zo’n

dialoog met het nationaal-socialisme en begonnen er mee.

☆☆☆

Tegen die dialoog-pogingen keerde zich Karl Barth met grote felheid en radicaliteit.

In zijn opstel uitgekomen ter gelegenheid van de herdenking van de reformatie in 1933 schreef hij: „Reformatisch spreken vergelijkt niet, het overlegt niet, het discuteert niet. Neen, het kondigt aan, het verklaart, het disputeert. Dat is wat haar metaal en vastheid geeft. Dat is wat het gemeen heeft met de verkondiging van de profeten en apotelen... Reformatie is *beslissen* (Entscheidung), en daar en daar alléén is de kerk van de reformatie, waar beslissing (Entscheidung) is.”

De kerk moet nieuwe beslissingen nemen altijd en ook dan ook zeker, wanneer het geloof van de zijde der rede, van de cultuur, van volk of staat „schaak aangeboden krijgt” en meent zich nog slechts vanuit die positie (diesem „Gegenüber”) zich te kunnen laten horen.”

Karl Barth heeft nooit bestreden dat men op goede gronden de zaken ook in zo’n positie kón aanpakken. Met andere woorden: een „dialoog” met alle mogelijke ideologen kon aangaan Alleen, zo zegt hij, „wie dat wil doen, doe het als een eerlijk man! En die bouwe de kerk daarom, in plaats van, uit de reformatoren, op het ene fundament Jezus Christus, op het betere (!) fundament van openbaring EN rede, geloof EN wetenschap, evangelie EN volksaard (Volks-tum).” En wij zeggen erbij van evangelie EN ideologie (liberalisme, racisme, socialisme, communisme). Maar, aldus Barth, dan moet ook van de eenheid, de overeenstemming van een op die wijze geconstrueerde theologie of zo opgebouwde kerk met de Reformatoren eerlijk worden afgezien.

☆☆☆

Karl Barth heeft dit alles niet alleen gezegd met het oog op de situatie waarin Duitsland vóór en na de Nazi-overwinning verkeerde. Hij had daarbij op alle andere soorten serieuze „dialoogpogingen” het oog. Hij heeft zijn felle „neen” gezegd tegen zijn vroegere trouwe geestverwant — in publiek opzicht volledig onverdachte — Emil Brenner, toen deze een „dialoog”, een „vermiddelend” wilde aangaan tussen „natuur” en „genade”. En evenzo tegen Bultmann toen deze, via de „entmytho-

gisering” van het Nieuwe Testament kwam tot een compromis met de existentialistische filosofie.

En hij heeft daarbij de profetische woorden gesproken, „dat het wezenlijke, eigenlijke gevaar voor de kerk niet gezocht moet worden bij de tegenstanders die het eerst moest en moet bestreden worden, maar bij die toekomstige kerkelijkheid en theologie die, aan beide zijden van de kloof, gedragen wordt door zovele onbesliste en tot compromissen bereide lieden.” Daarbij wordt niet alleen de mogelijkheid, maar zelfs de noodzaak geaccentueerd van een frontvorming, niet alleen tegenover de tegenstander van buiten af, maar ook tegenover de „vriend” binnen. Eenvoudig omdat het om de waarheid gaat „waarmee niet valt te spotten. Wanneer zij de geesten scheidt, dan zijn zij gescheiden. Tegenstand tegen haar gebod terwille van een algemene idee van „vrede” of „gemeenschap” zou een groter ongeluk zijn voor alle partijen dan zulk een scheiding.”

☆☆☆

Voorals vrucht van déze strijd van Karl Barth en de zijnen — die wat men voorts ook tegen hem en zijn theologie moge hebben — voor de kerk zegenrijk is geweest werden door de „Belijdende Kerk” van Duitsland in Barmen de beroemde „Theologische Erklärung” opgesteld, die niet minder dan toen in onze tijd en in ons land actueel is. Ik citeer de drie eerste artikelen daarvan.

1. „Ik ben de weg en de waarheid en het leven; niemand komt tot de Vader dan door Mij.” (Joh. 14:16). „Voorwaar, voorwaar, ik zeg Ulieden: die niet ingaat door de deur in de stal der schapen, maar van elders inklimt, die is een dief en een moordenaar (Joh. 10:1,9)”

Jezus Christus, gelijk Hij ons in de Heilige Schrift wordt betuigd, is het ene Woord Gods, dat wij hebben te boren en in leven en sterven hebben te vertrouwen en te gehoorzamen

Wij verwerpen de valse leer, als zou de Kerk als bron harer verkondiging behalve en naast dat éne woord ook nog andere gebeurtenissen en machten, figuren en waarheden kunnen en moeten erkennen.

2. „Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing”. (1 Cor. 1:30).

Gelijk Jezus Christus Gods reële aanzegging is van de vergeving van al onze zonden, zo en met gelijke ernst is Hij ook Gods krachtige aanspraak op ons gehele leven; door Hem wedervaart ons vreugdevolle bevrijding uit de Godloze gebondenheden dezer wereld, tot vrije, dankbare dienst aan Zijn schepselen.

Wij verwerpen de valse leer, als zouden er gebieden van ons leven zijn, waarop wij niet aan Jezus Christus, doch aan andere heren toebehoren, gebieden, waarop wij de rechtvaardiging en heiliging door Hem niet nodig zouden hebben.”

3. „Maar de waarheid betrachtende in liefde, alleszins zouden opwassen in Hem, die het hoofd is, Christus uit welken het gehele lichaam bekwaamlijk samengevoegd zijnde”. (Ef. 4:15,16).

De Christelijke Kerk is de gemeente van broeders, waarin Jezus Christus in woord en sacrament door de Heilige Geest als Heer tegenwoordig handelt. Zij heeft zowel met haar geloof als met haar gehoorzaamheid, zowel met haar boodschap als met haar ordening, midden in de wereld der zonde als Kerk der begenadigde zondaren te

FRANK DAEN

Mijn hart, wil je nog steeds van engelen horen dat Jezus wordt vannacht opnieuw geboren

alsof een baby rose nog en zacht iets kan veranderen aan de wereldmacht.

Hoe kun je dit aan kinderen vertellen die leren van bevrijding door rebellen.

Klinkt „vrede op aarde” niet als een verwijt aan armen die geloven in de strijd?

O hart, dat moe wordt altijd te geloven, dat alles wil is van de Heer hierboven,

maar heimelijk blijft hunkeren naar het kind dat gaat bewijzen hoe Gods liefde wint,

Hoor dichtbij reeds de taal der onverlaten: Herodes en zijn moordende soldaten fel jagend op de pasgeboren Heer.

Mijn hart, blijf kind, geloof het telkens weer.

**Ontwerp
van een
kerstgedicht**

Uit:
En allen
die het hoorden
verbaasden
zich

betuigen, dat Zij alleen Zijn eigen-dom is, alleen van Zijn troost en van Zijn vermaning, in verwachting van Zijn verschijning leeft en wenst te leven.

Wij verwerpen de valse leer, als zou de Kerk de vorm (!!) van haar boodschap en van haar ordening mogen overlaten aan haar eigen willekeur of aan de wisseling der overtuigingen, die in een bepaalde tijd inzake wereldbeschouwing en politiek heersen."

Ik zal hier een punt zetten. Wie iets beseft van de synthesen die momenteel welig bloeien in de kerkelijke hof van Nederland zal beseffen welk een brandende actualiteit deze „Thesen" bezitten. Ze zijn waard gelezen, herlezen, overdacht en ter harte genomen te worden.

Een paar misverstanden

In de „Mededelingen" van de „Stichting Geref. Seminarie" staan een paar misverstanden die ik graag wil opruimen.

In het blaadje wordt vooreerst kritiek uitgeoefend op de door mij gebruikte uitdrukking „verwetenschappelijking van de theologie" die ik boven de door mij overgenomen artikelen van prof. Van 't Spijker zette.

Men leest daarover de volgende zinsneer: „Theologie is wetenschap. Verwetenschappelijking van de wetenschap heeft even weinig zin als verstenen van steen."

Ik heb die opmerking een paar maal moeten overlezen om te controleren of er werkelijk stond wat er staat. Maar — het staat er echt!

Ik moet zeggen dat in deze zin niet in praktijk is gebracht wat een eerste regel moet zijn voor goed onderwijs. Namelijk: „wie goed onderscheidt onderwijst goed."

Dit onderscheiden heeft de schrijver van deze zin twee maal nagelaten.

In de eerste plaats betreft dat het woord „theologie". Daarmee kan — prof. Vollenhoven prentte dat zijn leerlingen steeds goed in — tweeërlei worden aangeduid.

In de eerste plaats een *acte*, een *handeling*, namelijk het *beoefenen van de theologie*, het *theologiseren*. Die betekenis heeft het woord b.v. als men zegt: ik studeer theologie.

Maar in de tweede plaats kan het woord aanduiden het *resultaat* van die theologiebeoefening. Zo kan men spreken van de theologie van Calvijn, van Kuyper, van Bavinck. Het resultaat van de theologiebeoefening van deze mannen ligt in boeken vast. Daar kan men niets meer aan veranderen. Men kan het wel uitwerken, kritiseren, misverstaan, maar veranderen niet.

Wanneer ik nu sprak van „verwetenschappelijking van de theologie" is het zonder meer duidelijk dat ik met het woord theologie op de theologiebeoefening het oog had.

Het zou onzin zijn als ik daarmee het kant en klare theologische werk van een of andere theoloog of theologische richting bedoelde. Dat kan men niet verwetenschappelijken.

☆☆☆

Maar er is nog een ander misverstand ten gevolge van niet goed onderscheiden.

Die zit in die gelijkstelling, of beter gezegd: in die *vergelijking* van „verwetenschappelijking" met „verstening".

De schrijver van dit artikel heeft er zich namelijk geen rekenschap van gegeven dat dat voorvoegsel „ver" dat o.a. in „verstening" en „verwetenschappelijking" voorkomt, zeer verschillende betekenissen kan hebben.

Het kan inderdaad, zoals in het woord verstening het geval is, betekenen het *overgaan in een andere toestand*. Voorbeelden daarvan zijn, behalve verstenen, woorden als versuffen, verkalken, verkolen, verassen.

Maar dat voorvoegsel „ver" kan ook betekenen: het *op onjuiste wijze geschieden van iets of het onjuiste verrichten van een handeling*. Denk maar aan woorden als: verdwalen, verspreken, vergroeiën, zich vergalopperen, zich vergissen, zich verspreken.

Het is, dunkt mij, zonder meer duidelijk dat ik sprekende van „verwetenschappelijking" er in de eerste verte niet aan dacht een „overgaan in een andere toestand" — dat zou inderdaad onzin zijn. Neen, ik bedoelde — bewust — het *onjuiste verrichten van een handeling*, namelijk de handeling van het beoefenen van de wetenschap, en dan nader van de wetenschap van de theologie.

De vergelijking van „verwetenschappelijking" met „verstening" is er falkant naast!

☆☆☆

De schrijver van het geïncrimineerde stuk zegt voorts dat niet in geding is „de verwetenschappelijking van de theologie", maar „de verwetenschappelijking van de *opleiding*".

Van deze tegenstelling snap ik echt niets.

Want het is zo helder als glas dat een „verwetenschappelijking van de *opleiding*" altijd en vóór alles geschiedt door „verwetenschappelijking van de *theologie*".

Als men daarom tégen „verwetenschappelijking van de *opleiding*" wil vechten moet men *beginnen* met te vechten tegen de „verwetenschappelijking van de theologie"! Ook als men de „verwetenschappelijking van de *opleiding*" bestrijden wil moet men *beginnen* met de bestrijding van de OORZAAK daarvan. En niet met het GEVOLG daarvan.

☆☆☆

Voort wil ik met nadruk zeggen dat

NEL BENSCHOP

Vannuit de diepte van mijn welvaartsstaat roep ik tot U, tot Gij U vinden laat.

Want ik heb alles wat mijn hart begeert, alleen 't geloven heb ik afgeleerd.

De woorden van het oude kerstverhaal spreken voor ons een onverstaanbre taal.

Want wie gelooft er in een engelenlied als hij het duivelse op aarde ziet?

Wie laat er nu nog alles in de steek alleen omdat hij naar de hemel keek?

Wij geven U geen myrrhe of wierook meer, en 't goud kunnen wij zelf gebruiken, Heer.

Wanneer men nu de kinderen vermoordt wordt er nog nauwelijks protest gehoord.

De herders vonden 't Kind en spraken over Hem; Wij zwijgen nog na twintig eeuwen Bethlehem.

Wat moet het toch verdrietig voor U zijn dat wij zo groot doen — want U werd zo klein.

Wij zijn de kindren van een harde, koude tijd, maar laat ons zien, dat Gij toch onze Vader zijt.

Uit:

Een vlinder van God

Dat Gij ons zoekt in onze duisternis omdat Uw liefde onveranderd is.

zij niet zó tegen „verwetenschappelijking van de opleiding" kunnen vechten of ik doe het nog meer! Ik heb het al meer dan een kwart eeuw gedaan!

En de door de kerken benoemde „begeleiders" doen dat niet minder. Mijn bezwaren gaan alleen tegen het realiseren van de opleiding door een „stichting". En evenzo door het realiseren daarvan door een „vereniging" zoals Kuyper dat wilde met de V.U.

De geschiedenis gaf daarvan zulke slechte ervaringen dat we dat nooit meer moeten doen.

Ik was en ben en blijf het eens met de stelling van de oude proff. Wielenga en Lindeboom, dat de kerken moeten beslissen over de wijze waarop haar predikanten worden opgeleid.

Ik hoop dat ik hiermee een paar misverstanden uit de weg heb geruimd.

Want uit misverstanden komt vooral ook in de kerken veel ellende voort.

C.V.

boekbespreking

Informatieboekje voor de Geref. Kerken Vrijgem. b.v. 1977

onder redactie van ds G. Janssen.

Uitg. Buijten & Schipperheijn, Amsterdam — f 8,90.

Vóór mij ligt in een keurige uitvoering het nieuwe informatieboekje van onze kerken. Het is ditmaal verzorgd door ds G. Janssen, emeritus-predikant van Amsterdam-West en niet

meer door prof. C. Veenhof, die de tijd gekomen achtte dat een ander zijn werk overnam.

De inhoud van het boekje spreekt uiteraard voor zichzelf. Toch wil ik de gebruiker wijzen op het jaaroverzicht-1976 van de hand van ds G. Janssen. Daarin hebben wij te maken met nauwkeurig en evenwichtig werk. Het juiste midden is gevonden tussen betrokkenheid en afstandelijkheid. De betrokkenheid van het hartelijk meelevende kerklid ds Janssen en de afstandelijkheid van dezelfde ds Janssen als historicus. Mijn complimenten voor de gelukkige combinatie van een en ander! De taak lijkt me geen gemakkelijke.

Een oneffenheid trof mij bij vergelijking van de titel-pagina met het voorwoord. In het Woord Vooraf lees ik: „In de twee vorige informatieboekjes werd voor onze kerken de tituluur „nederlandse gereformeerde kerken" gebruikt. Thans is gekozen voor de benaming 'De Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (buiten verband)'. De reden hiervan is dat op de landelijke vergadering der kerken te Kampen 1976 besloten werd „er in te berusten deze naam, zoals ze in de dagelijkse omgang wordt gebruikt, voorlopig te handhaven". Dit is duidelijk en ook juist. Op het omslag echter staat nog te lezen: 'Informatieboekje van nederlandse gereformeerde kerken'. Het lijkt alsof uitgever en redactor hier langs elkaar heen gewerkt hebben. Zoals gezegd bevat het voorwoord de juiste naam van onze kerken. Deze naam mag wat mij betreft voorlopig nog wel gehandhaafd blijven. Andere voorgestelde namen lijken mij het nadeel te hebben dat ze meer passend zijn voor een deel dan voor het geheel van onze kerken.

H. de Jong

kerknieuws

ROTTERDAM-OVERSCHIE — In de Kerkbode van de Gereformeerde Kerk Rotterdam-Overschie e.o. kwamen we het volgende verslag tegen:

Verslag van de kerkeraadsvergadering met de kerkeraad van de Chr. Geref. Kerk gehouden op 12 september 1977: De voorzitter, Ds A. Rebel, opende deze vergadering (na zingen, gebed en Schriftlezing) met een openingswoord, waarin hij vooral de nadruk legde op het „allen één zijn”.

Hierna kreeg Ds Van den Brink gelegenheid om zijn wedervaren te verhalen van zijn bezoek aan de Generale Synode van de Chr. Geref. Kerken. Samen met Ds Mul was hij daar als afgevaardigde van de buitenverbandse kerken geweest. Naar aanleiding van een gehouden enquête moest hij constateren, dat slechts een gering deel van onze wederzijdse kerken werkelijk contact met elkaar heeft. Slechts 37 gemeenten hebben daadwerkelijk contact, waarvan er 14 ook kanselruil kennen. Vandaar ook dat ter Synode kon worden opgemerkt, dat de Bijbelse opwekking tot eenheid nu niet zo erg leeft in de Chr. Geref. Kerken. Na veel heen en weer gepraat had de synodale commissie de volgende voorstellen gedaan:

1. meer aandacht vestigen op het gebod tot eenheid.
2. reeds gelegde contacten bewaren en versterken.
3. de mogelijkheid onderzoeken van een federatie tussen beide kerken. Van buitenverbandse zijde was de suggestie al eens gehoord om deze dan te noemen de „federatie der Chr. Geref. Kerken”. Tijdens de discussie (ter Synode) hadden vele en velerlei sprekers het woord gevraagd. U hebt daar in de pers van kunnen lezen. O.a. werd opgemerkt dat door de verdeeldheid der Synode ook de beoordeling van de buitenverbandse kerken verschillend is. Op de vraag wat de buitenverbandse kerken nu eigenlijk precies willen antwoordde Ds v. d. Brink dat de meerderheid van hen graag de eenheid met de Chr. Geref. Kerken zou zien, als zijn er natuurlijk ook andere geluiden. Tijdens de bespreking van dit alles op de kerkeraden kwamen verschillende suggesties naar voren. O.a. meer contacten bevorderen, juist ook voor de middengroepen, de jeugd vindt elkaar toch wel. Mogelijkheid van kanselruil. De Rebel antwoordde op dit laatste, dat kanselruil bij de Chr. Geref. alleen kan met toestemming van hun classis, welke toestemming slechts wordt verleend indien blijkt dat er voldoende contacten zijn geweest tussen beide gemeenten. Dus voorlopig nog maar wat geduld. Volgend jaar hoopt de jeugd van beide gemeenten een gezamenlijke bustocht te organiseren.

Besloten wordt om in de maand februari 1978 zowel in Rotterdam-C. als in

Overschie een gemeenteavond te beleggen, ter kennismaking. Ds v. d. Brink zal dan de gemeenteavond in Centrum leiden en Ds Rebel in Overschie. Nadere berichten volgen hierover nog.

Verder hoopt men nog een gezamenlijke bijeenkomst te organiseren van beide gemeenten teneinde verdere kennismaking onderling te bevorderen. Gesuggereerd werd ook om de contactbladen van beide gemeenten af en toe (bijvoorbeeld met de feestdagen) te combineren. Ds v. d. Brink stelde voor om Chr. Geref. die verhuizen naar een plaats waar geen Chr. Geref. Kerk is, maar wel een buitenverbandse kerk te adviseren om zich dan bij die laatste aan te sluiten. Hijzelf doet het in het omgekeerde geval ook.

Als tenslotte alle zaken besproken zijn eindigt br. Van Esch met gebed en wordt de vergadering gesloten.

De volgende vergadering wordt gepland op 16 januari 1978 om 8 uur te Overschie.

Landelijke vergadering van kerken in 1978 te Wezep

De Kerk van Wezep, daartoe gevraagd, heeft een landelijke vergadering van kerken bijeen geroepen op D.V. zaterdag 4 februari 1978, 's morgens om 10 uur te Wezep, Zuiderzeestraatweg 505. De kerken komen bijeen volgens het in art. 38/1 bepaalde van het voorlopig accoord van kerkelijk samenleven, met dien verstande, dat elke regio vier stemhebbende afgevaardigden zendt.

Aan de orde komen o.a. de concept-artikelen van de Kommissie-Funktionering-Kerkverband (K.F.K.) n.l. no. 34, 35, 37, 39 en 40, rapporten over Opleiding, over Pastorale medewerkers, de verhouding met de Christel. Geref. Kerken, een voorstel over de naam der kerken enz. enz.

In verband met de verschillende zaken, die in behandeling komen, lijkt het goed er op te rekenen dat er nog andere zaterdagen vergaderd moet worden. Alvast gereserveerd zijn door de roepende kerk naast 4 febr. 1978, 4 maart, 8 en 29 april. De vergadering is dan op die dagen beschikbaar.

HONGARIJE VAKANTIEWONING TE HUUR AAN HET BALATONMEER

4—6 personen
Tel. 05920-41818

Voor onze vriendin (alg ontw.)
29 jaar
zoeken wij een actief christen als
LEVENSGEZEL

Brieven onder nr. 23-12 bureau Opbouw,
Nooitgedacht 3, Zeist

Wie kan mij helpen aan:
Statenvertaling met kanttekeningen
Bijbelverklaring van Math. Henrij
Het woord der profeten, J. Ridderbos
J. van Duin, tel. 01719-14814
Jan Cramerhof 45, Noordwijk

Die bedroefd delen wij U mede, dat God tot Zich heeft genomen, op vierenzeventigjarige leeftijd, onze lieve man, vader en grootvader

DURK NIJHOF

Hij mocht aan een nieuw leven beginnen.

Wij zijn dankbaar voor alles wat hij voor ons heeft betekend.

*Het verzoenend sterven van Jezus
was het rustpunt van zijn hart.
1 Joh. 2 : 2*

Assen, 13 december 1977

Steendijk 85

Assen: L. G. NIJHOF-ZELDENRUST
Emmen: GRÉ en AB VOS
Anneke, Dick, Rob, Richard
Nunspeet: KUNNY
Beek (Lb.): BIENY en GERT CLEMENT
Gertrude, Jan
Assen: JENNY en SIEB VAN DER VEEN
Juriën, Gerhard, Ronald, Wilfred
Assen: JEEN en JANNY NIJHOF
Tineke, Duco
Ede: IKE
Wageningen: BEA

De begrafenis heeft inmiddels plaats gehad.

Na een ernstige ziekte heeft de Here tot Zich genomen onze broeder

DURK NIJHOF

op de leeftijd van 74 jaar.

*Naast droefheid omdat hij niet meer bij ons is, is er grote dankbaarheid voor alles wat God ons in deze broeder heeft gegeven.
Gedurende een groot aantal jaren was hij als ambtsdrager in de gemeente werkzaam.
Wij putten troost uit Gods belofte aangaande de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.
(naar 1 Cor. 15 : 42 en 43)*

Moge deze zekere toekomst ook zr. Nijhof en haar kinderen tot steun zijn.

De gemeenteleden van Assen

Assen, 13 december 1977

Interkerkelijke jongeren vakantie-reizen

naar de Oostenrijkse boerderij.

Hollandse kost.

Door omstandigheden gaan wij dit jaar maar 3 reizen organiseren naar het prachtige Bregenzerwäld.

Door onze jarenlange ervaring zijn wij vlug volgeboekt, bel of schrijf per omgaande.

1 juli t.m. 12 juli 12 dagen
14 juli t.m. 25 juli 12 dagen
25 juli t.m. 5 aug. 12 dagen

Leiding: Heer J. Wijnsma en Mevr. T. Wijnsma.

Inlichtingen: Roptawei 3, Metslawier, telefoon 05192-293.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker; Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo; Ds E. R. Postma; Ds H. Smit
Adres van de Redactie:
Ds K. Muller, Riouwstraat 59, 1521 SC - Wormerveer
Tel. 075-282589.

Adres voor de rubriek Kerknieuws:
Ds O. Mooiweer, Volksparksingel 45, Enschede, tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, Zeist, tel. 03404 - 12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38, Leersum, tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.